Ομιλία της Αν. Καθ. Πολυτεχνείου Κρήτης και μέλους της ΕΣΜΑ, κ. Φανής Μαλλούχου-Tufano στην παρουσίαση της απόδοσης του έργου αποκατάστασης του Ερεχθείου 1979-1987. Μουσείο Ακρόπολης, 10.04.2013.

Καλησπέρα σας,

Νομίζω ότι οι προλαλήσαντες έδωσαν μια εναργή εικόνα τόσο της νέας έκδοσης της Επιτροπής και της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, όσο αυτής καθαυτής της επέμβασης στο Ερέχθειο. Από πλευράς μου θα ήθελα να εκφράσω τη χαρά μου, που, έστω και έπειτα από ένα τέταρτο αιώνα μετά το πέρας της αποκατάστασης του Ερεχθείου, έγινε δυνατή η δημοσίευση της απόδοσης του έργου. Θα ήθελα επίσης να εκφράσω τη συγκίνησή μου, γιατί βλέποντας όλους τους παλιούς συναδέλφους και ιδιαίτερα τους παλιούς μαρμαράδες της Ακρόπολης, που βρίσκονται σήμερα εδώ, ζωντάνεψαν στη μνήμη μου τα πρώτα ηρωϊκά χρόνια της Επιτροπής Ακροπόλεως, του Τεχνικού Γραφείου, των έργων γενικότερα, όπου είχα την τύχη να συμμετέχω. Ήταν τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης και μέσα στο αισιόδοξο κλίμα των μεγάλων προσδοκιών που τότε επικρατούσε οργανώθηκε η επέμβαση στο Ερέχθειο, όπου όλα έπρεπε να επινοηθούν από την αρχή.

Πραγματικά, το έργο του Ερεχθείου είναι το έργο με τις πολλές πρωτιές: η πρωτιά της ανάθεσης της ευθύνης της εκτέλεσής του σε πολύ νέους και άπειρους, αλλά ταλαντούχους και αφοσιωμένους μηχανικούς, όπως ο αξέχαστος Αλέκος Παπανικολάου και ο Κώστας Ζάμπας· η πρωτιά της διεπιστημονικής ερευνητικής υποστήριξης των επεμβάσεων (αδιάψευστος μάρτυς η προκαταρκτική δημοσίευση, το 1977, της τότε διεθνώς πρωτότυπης *Μελέτης Αποκαταστάσεως του Ερεχθείου*)· η πρωτιά της οργάνωσης της εργοταξιακής υποδομής των επεμβάσεων· η πρωτιά της δοκιμής στην πράξη των υλικών και των τρόπων επέμβασης στα μνημεία, που είχε προκρίνει η Επιτροπή Ακροπόλεως· η πρωτιά επίσης της εφαρμογής των θεωρητικών αρχών που είχε ορίσει η Επιτροπή Ακροπόλεως ως κατευθυντήριους οδηγούς των έργων της, της αρχής δηλαδή της αναστρεψιμότητας των επεμβάσεων και της τεκμηρίωσής τους σε όλες τις φάσεις τους.

Στο πλαίσιο της σημερινής εκδήλωσης, θα ήθελα να αναφερθώ και σε μια άλλη πρωτιά, τόσο της ίδιας της επέμβασης του Ερεχθείου όσο και της έντυπης απόδοσής της: στην πρωτιά της ηλεκτρονικής ευρετηρίασης και διαχείρισης της τεκμηρίωσης. Πρόκειται για μια σύνθετη και μακροχρόνια διαδικασία, που άρχισε το 1987 από το τεκμηριωτικό υλικό του Ερεχθείου, για να περιλάβει στη συνέχεια τα τεκμήρια όλων των μνημείων και να δημιουργήσει τη Βάση Δεδομένων της Τεκμηρίωσης των Αναστηλωτικών Εργασιών των Μνημείων της Ακρόπολης, που σήμερα αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο της εκτέλεσης των έργων. Η ψηφιοποιημένη και ηλεκτρονικά καταχωρημένη τεκμηρίωση της αναστηλωτικής επέμβασης στο Ερέχθειο μεταφράστηκε, στην έκδοση της απόδοσης του έργου, σε έναν ψηφιακό δίσκο, που συνοδεύει τους τόμους -πάλι από όσο τουλάχιστον γνωρίζω- αποτελεί και αυτό μια διεθνή πρωτιά προκειμένου για βιβλία αυτής της θεματολογίας.

Η αναφορά στη διαχειριστική διαδικασία της τεκμηρίωσης των έργων Ακροπόλεως γίνεται γιατί πιστεύω ότι αυτή είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστη, καθότι πρόκειται για μια

Αρ. Εισ.
Α499
Αρ. Ευρ.
Φ13

εργασία αφανή που δεν προσφέρεται για προβολή, όπως άλλωστε όλα τα έργα υποδομής. Πρόκειται για μια εργασία της υπομονής και της λεπτομέρειας, με επιστημονικές, δημιουργικές πλευρές (ο καθορισμός της δομής και της φιλοσοφίας του διαχειριστικού συστήματος, η κριτική προσέγγιση του τεκμηρίου, η άντληση των πληροφοριών από αυτό, ο έλεγχος της αξιοπιστίας τους, η απόφαση για το βαθμό ανάλυσης του τεκμηρίου που καθορίζει και το επίπεδο της πληροφορίας σ' ολόκληρη τη Βάση Δεδομένων, ανήκουν σ' αυτές τις πλευρές), αλλά και με πλευρές άχαρες, που σχετίζονται κυρίως με την καθημερινή, συνεχώς επαναλαμβανόμενη, διαδικασία τροφοδοσίας του συστήματος. Η διαχείριση της τεκμηρίωσης οδηγεί τελικά σε ένα πολύ σημαντικό, πολύτιμο θα έλεγα, αποτέλεσμα, με μεγάλη κοινωφελή αξία. Ένα αποτέλεσμα που αντιμάχεται το εφήμερον - θέλω να ελπίζω όχι «επί ματαίω»- προσπαθώντας να διασώσει και να διατηρήσει τη μνήμη όχι μόνο των κτηρίων, αλλά και των πράξεων σε αυτά και των ίδιων των ανθρώπων που επεμβαίνουν.

Σας ευχαριστώ.

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΧΘΕΙΟΥ
(1979 -1987)

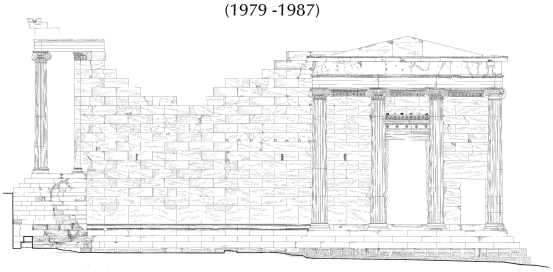

Τεκμηρίωση των επεμβάσεων

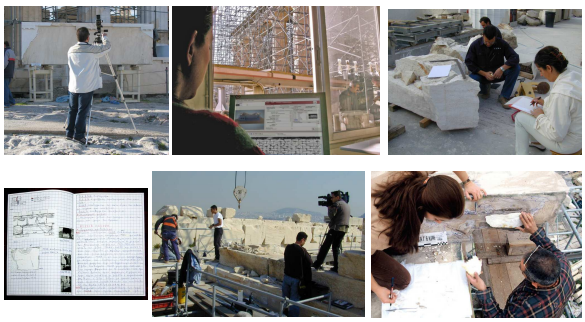

Η τεκμηρίωση των επεμβάσεων, με όλους τους τρόπους, σε όλες τις φάσεις τους, αποτελεί μία από τις βασικές αρχές του έργου της ΕΣΜΑ, σύμφωνη με τις επιταγές του Χάρτη της Βενετίας(άρθρο 16)

Το αρχείο και είδη τεκμηρίων

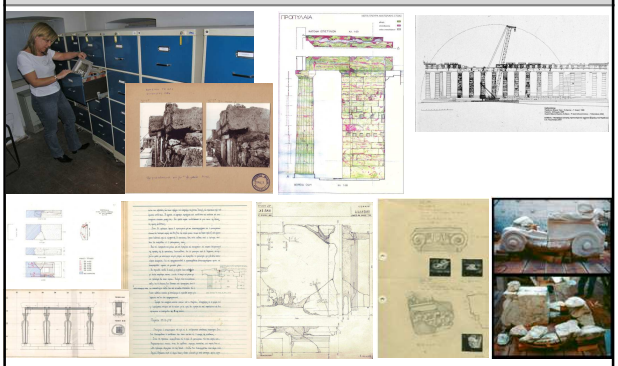

Από τις πρώτες ενέργειες της ΕΣΜΑ, το 1976, η σύσταση Αρχείου για τη συγκέντρωση των παντοειδών τεκμηρίων

Η βάση δεδομένων

1987: Έναρξη έργου ηλεκτρονικής διαχείρισης τεκμηρίωσης αποκατάστασης Ερεχθείου Ανάπτυξη σχετικής Βάσης Δεδομένων σε τρεις φάσεις, ανάλογα προς την εξέλιξη των εργαλείων της ψηφιακής ευρετηρίασης και διαχείρισης
2000: Δημιουργία δικτύου ΒΔ με την τεκμηρίωση των έργων όλων των μνημείων

Φάση Α: 1987
Χρησιμοποίηση του λογισμικού **SIGMINI** της Ecole des Mines/ France & Union Miniere, Belgium.

Φάση Β: 1996/7 - Esmatool

Φάση Γ: 2008 – ESMA DB

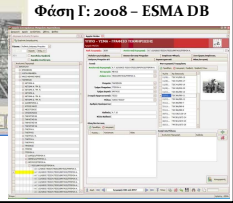

Δομή της βάσης δεδομένων

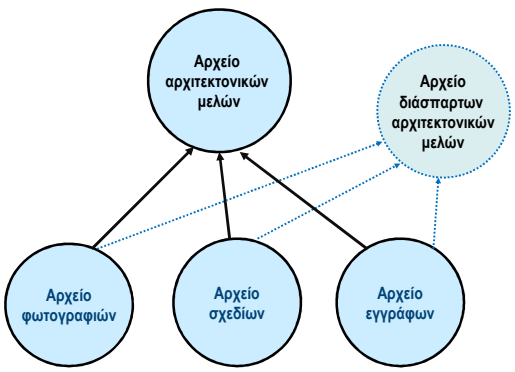

Δομική ανάλυση μνημείων

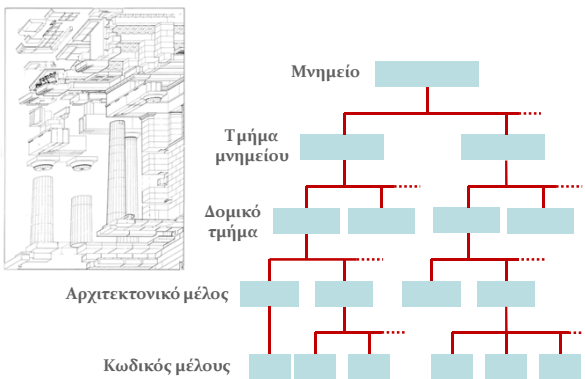

Ιεραρχική δομή

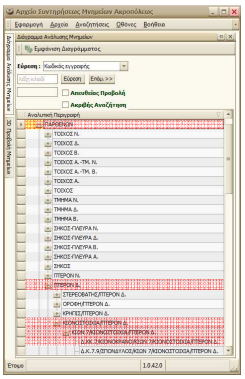

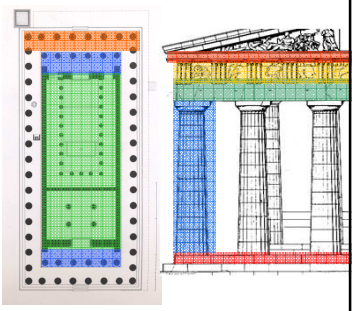

Κατηγορίες μεταδεδομένων: Δελτία συμπλήρωσης στο αρχείο αρχιτ. μελών

Φωτογραφική τεκμηρίωση

Αρχείο σχεδίων-κείμενα

Φάση ιστορική
- Ιστορική περίοδος/γεγονός
- κατάλοιπο

Παλαιότερη επέμβαση
- Υπεύθυνος επέμβασης
- Ιστορική περίοδος
- είδος επέμβασης

Χαρακτηριστικά
- Κατασκευαστικά χαρακτηριστικά
- κατεργασία επιφανείας
- υλικό
- διακόσμηση
- χρωματική διακόσμηση

Αποκατάσταση μνημείου
- είδος επέμβασης
- Ημερομηνία/υλικό/μέσα επέμβασης

Επιφάνεια-φθορές

Συντήρηση επιφάνειας

Αρχείο αρχιτεκτονικών μελών

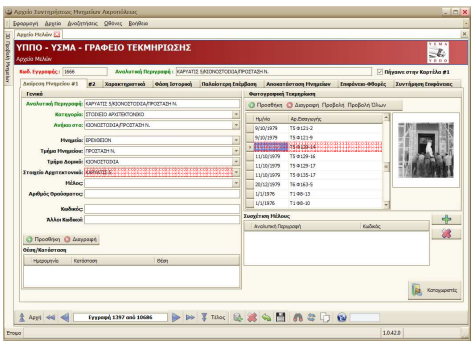

Παράδειγμα: Δελτία καταγραφής αναστηλωτικών επεμβάσεων

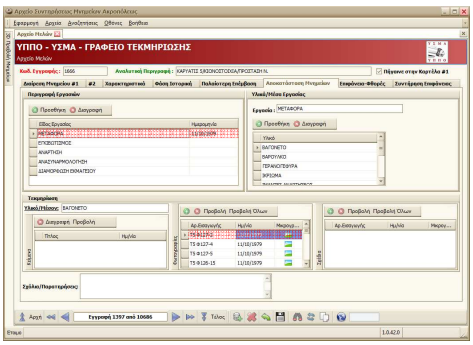

Αρχείο φωτογραφιών

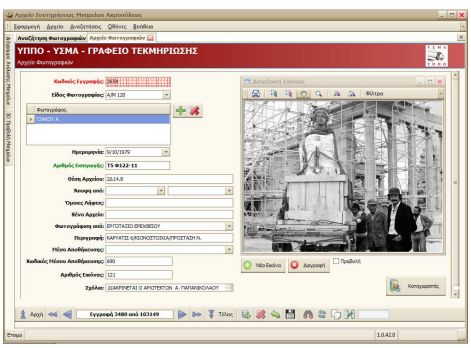

Αρχείο σχεδίων

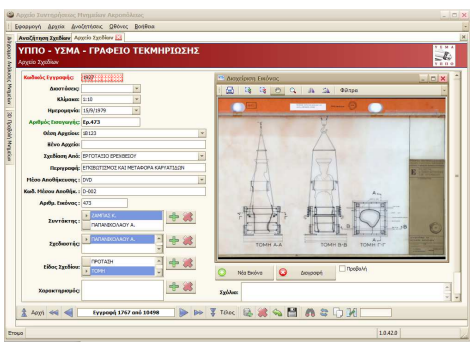

Ανάκτηση πληροφορίας από τη βάση δεδομένων

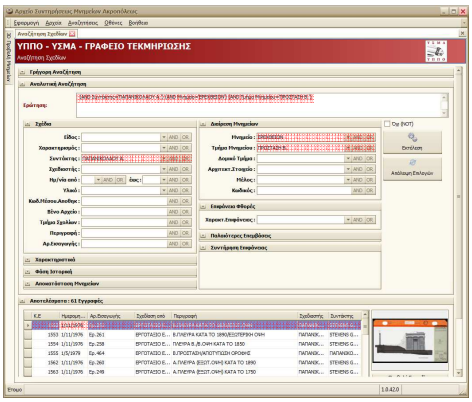

Χρήση ψηφιακού μοντέλου για την πρόσβαση στα δεδομένα της βάσης

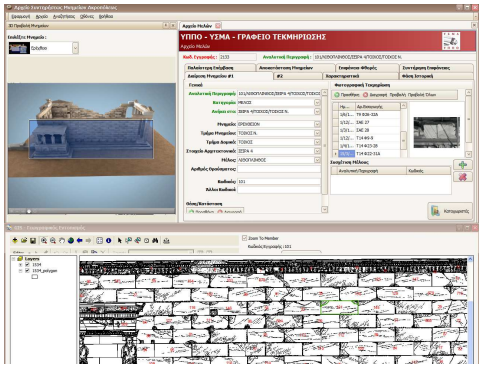

Η βάση σε αριθμούς: 129.949 εγγραφές συνολικά (την 30η Μαρτίου 2013)

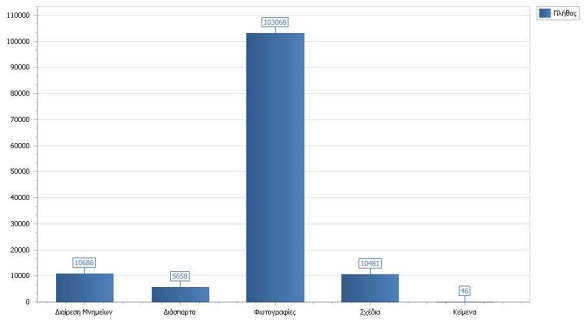

Επαναχρησιμοποίηση και διάχυση του πρωτογενούς υλικού τεκμηρίωσης

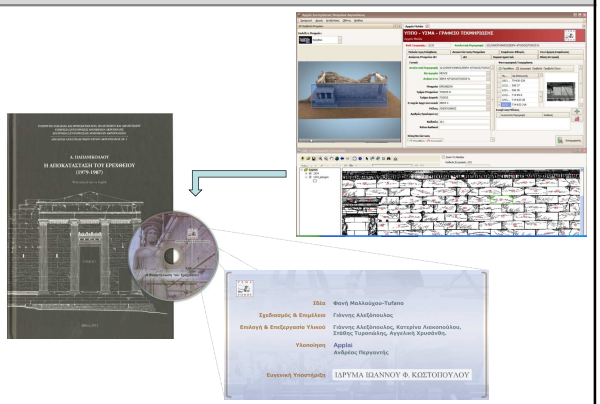

Το CD-ROM των αναστηλωτικών επεμβάσεων στο Ερέχθειο

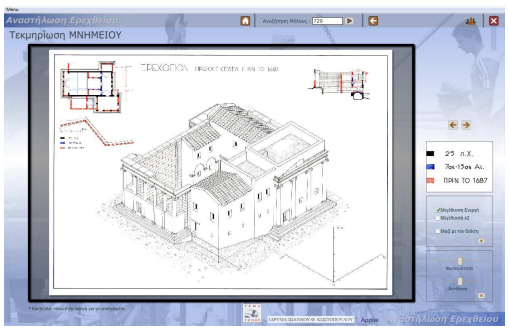

Το CD-ROM των αναστηλωτικών επεμβάσεων στο Ερέχθειο

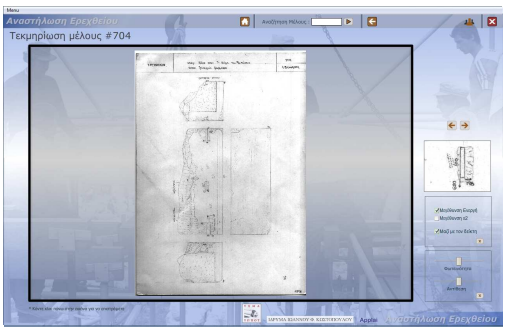

Διαφάνεια και Κοινωνικοποίηση της εξειδικευμένης γνώσης και πληροφορίας με Ψηφιακές Εφαρμογές.

- www.ysma.gr
- http://acropolis-virtualtour.gr/
- http://acropolis-gis.ysma.gr/

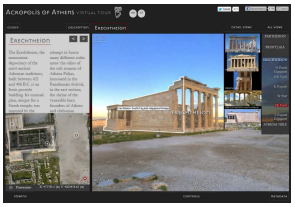

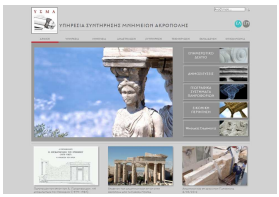

Τα πρόσωπα της Τεκμηρίωσης

Αρχείο ΕΣΜΑ – Γραφείο Τεκμηρίωσης ΥΣΜΑ

Προϊστάμενοι:

Δρ. Φανή Μαλλούχου-Tufano (1976 - 2009)
Δρ. Εύη Λεμπιδάκη (2010 -)

Προσωπικό Κεντρικού Αρχείου

Κατερίνα Λιακοπούλου-Παπανικολάου (1986 - 2011)
Γιάννης Αλεξόπουλος (1987 -)
Στάθης Τυροπώλης (1986 -)
Δρ. Μάρκος Κατσιάνης (2011 -)
Δρ. Νάνσυ Σοφού (2012 -)

Προσωπικό Έργων

Έργο Προπυλαίων
Εύη Πετροπούλου, M.Phil (2002 -)
Δρ. Κωνσταντίνος Κουτσαδέλης (2011 -)

Έργο ναού Αθηνάς Νίκης
Δρ. Εύη Λεμπιδάκη (2001 - 10)

Έργο Παρθενώνος
Έλενα Καρακίτσου (2002 -)
Δρ. Ευαγγελία Μιμίδου (2011-)

Έργο Διασπάρτων
Δρ. Ελένη Σαλαβούρα (2011 -)

Το Ερέχθειο
Ιστορία και Αναστηλώσεις

Ψηφιακή τριδιάστατη ταινία, 18΄

Υ Σ Μ Α

Επιστημονική επίβλεψη, συντονισμός: Μαρία Ιωαννίδου
Σκηνοθεσία : Δημήτρης Πατρίκιος
Επιστημονική επιμέλεια – κείμενο: Δρ. Φανή Μαλλούχου-Tufano
Ψηφιακή αναπαράσταση: Πλάτων Κωνσταντόπουλος (ΥΣΜΑ), Χρύσανθος Κανελλόπουλος
Φωτογραφικό υλικό: Αρχείο ΕΣΜΑ